

INICIATIVA BASCA PER A LA CONSTRUCCIÓ DE LA HISTÒRIA EUROPEA

MANUEL MARTÍ

Des de 1993 el Servei Editorial de la Universitat del País Basc (Argitarapen Zerbitzua/Euskal Herriko Unibertsitatea) publica, sota la direcció dels professors J. Agirreazkuenaga, J. Gracia, L. Mees, M. Urquijo i L. Valverde (del Departament d'Història Contemporània de la UPV), les *European Local and Regional Comparative History Series*, una iniciativa periòdica que pretén l'intercanvi d'experiències, a l'àmbit europeu, sobre la recerca i difusió de la història local. Com que ja han aparegut el primer (*Perspectives on English Local History*, 1993, 109 pp.) i el segon volum (*Storia locale e microstoria: due visioni in confronto*, 1993, 115 pp.), sembla un bon moment per fer un primer balanç d'aquest novedós projecte.

DIVERSITAT I DISPARITAT

Cadascun dels números s'obre amb una presentació dels editors. En el primer, J. Agirreazkuenaga fa una rapidíssima passada per la trajectòria dels estudis locals en la historiografia basca, defensa la funció de la història local, entesa com a història-problema i apunta alguns nexes de relació entre les terres basques i les angleses al llarg del temps. En el segon volum, el mateix autor i M. Urquijo justifiquen breument el sentit de la col·lecció i extracten el contingut dels treballs italians seleccionats.

Ambdós lliuraments d'*European Local...* inclouen articles que es presenten com a balanços historiogràfics referits al paper de la història local en els respectius marcs nacionals. L'italià és efectuat per Fluvio de Giorgi: la institucionalització d'aquest gènere històric resulta eficaçment emmarcada en els factors històrics específics i és molt suggerent la descripció de les actituds dels diversos corrents (marxista, amb matisos propis de comunistes o socialistes-radicals, i catòlica, mentre que els de tendència liberal-democràtica hi són més reticents). De Giorgi examina després la successiva influència de diverses ciències socials sobre els estudis històrics locals italians. Es tracta d'una anàlisi excel·lent i molt completa, on potser sols es troba a faltar una explicació més detallada de l'eclipsi dels grans corrents ideològics indicats.

Per contra, el treball de síntesi de Charles Phythian-Adams sobre la història local anglesa resta molt lluny d'aquest rigor sistemàtic. Obsedit per les continuïtats històrico-geogràfiques, l'autor no passa d'afirmacions de nivell molt general i d'escassa profunditat (per exemple, la superficialitat amb què despatxa la qüestió dels processos de formació de classes, 1, p. 25). Malauradament, aquest article marca el to general del volum: una experiència de treball entre historiadors universitaris i estudiosos locals (amb alguna referència interessant al fenomen dels tancaments de camps), un article descriptiu sobre la història familiar i una peça breu, més aviat prescindible, amb una perspectiva antropològica al voltant del carlisme navarrès. El més valuós d'aquest primer número ve a càrrec de Raphael Samuel («The Spirit of Place», 1, pp. 89-104), quan reflexiona sobre la funció social de la història local i sobre l'esquerda entre la història acadèmica i els mecanismes de la memòria popular. En definitiva, em tem que aquesta selecció no ofereix una visió ajustada d'una historiografia local, l'anglesa, amb un prestigi internacional ben consolidat. El volum italià, en canvi, és bastant més lluit. Hi ha la versió original d'un dels treballs teòrics de Giovanni Levi sobre la microhistòria (es tracta de l'article inclòs al volum editat recentment per Peter Burke) i dues aplicacions d'aquest mètode, on s'intenta una aproximació social a

les debatudes qüestions de la religiositat popular (Angelo Torre) i de la construcció de l'Estat (Osvaldo Raggio) a la Itàlia moderna. Allò més fluix del segon número és el capítol final, sobre la reglamentació urbanística d'algunes ciutats durant la Baixa Edat Mitjana.

REFLEXIONS SOBRE LA VIABILITAT D'UN PROJECTE

El desigual interès entre volums (o a l'interior de cadascun d'ells) no és l'únic motiu de preocupació per a qui considere necessària i interessant la iniciativa basca que ens ocupa. Qui aposte pel «*policentrismo del discurso histórico de Europa*» (com fan els promotors i subscriu qui signa) ha de plantejar-se (i, si pot, respondre) a un conjunt de qüestions problemàtiques.

La primera es refereix al mateix àmbit geogràfic, malgrat que pugja semblar que una publicació que, des del títol, apunta a la construcció d'una història europea des del marc local o regional, ho deixi clar. En la pràctica, els volums apareguts (incloent el tercer, referit a Suïssa) són, curiosament, tots tres d'orientació purament estatal (tot i que Anglaterra no siga tècnicament un Estat). La inèrcia de les estructures polítiques constituïdes és molt difícil de trencar (vegem, si no, com han quedat els intents d'una història policèntrica, «federal», com la que demanava B. de Riquer...), però ha de ser un objectiu indefugible, supose que també per als impulsors de la revista basca. D'una altra manera, haurem d'acabar sentint les habituals desqualificacions de la història localista, gènere en què s'han especialitzat alguns historiadors espanyols (que tampoc no inventen res: Fulvio de Giorgi ofereix (2, p. 22) una impagable cita al respecte d'un ministre d'educació de la Itàlia feixista). El segon problema ve, en part, condicionat pel primer. La revista reclama un punt de vista comparatiu que no apareix enlloc. Sembla com si això anara per compte del lector (una vegada tinga la col·lecció sencera de les Series, és clar...). Ni tan sols al segon volum, que duu el *confronto* a l'encapçalament, hi ha un autèntic debat entre perspectives analítiques. Osvaldo Raggio hi indica (2, pp. 85-86) algunes divergències metodològiques entre la microhistòria i la història local, però la seua argumentació no pot semblar convincent a qui postule (com fa J. Agirreazkuenaga a la presentació del pri-

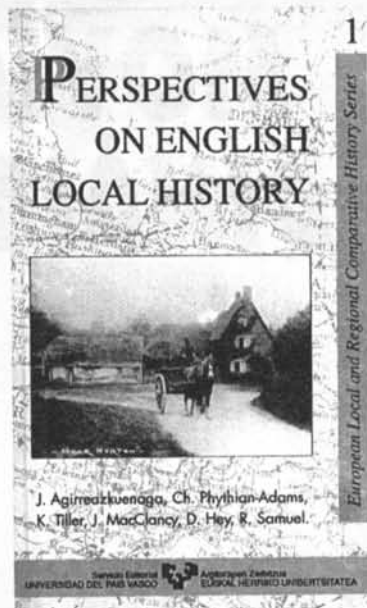
mer volum) una història local orientada per problemes. I potser per aquesta banda pugja sorgir la solució. Més que una cadena d'antologies de marc estatal, no fóra millor presentar estudis territorialment i metodològicament diversos, agrupats segons qüestions historiogràfiques discutibles? Això és més difícil, però també més interessant.

Finalment, hi ha una altre punt problemàtic, però indefugible: Europa és multilingüe, però els europeus no ho són (alguns, com tenim ocasió diària de comprovar, ni ganes en tenen). Les tendències unidireccionals que he intentat posar de manifest (i que contradiuen la voluntat plural del projecte) es veuen agreujades pel fet que cada volum és publicat en una sola llengua, distinta a cada lliurament. Més que a l'intercanvi d'idees i experiències, la revista sembla un aparador per tal que cadascú (cadascú que tinga una llengua de les considerades prestigioses) diga la seua. Una alternativa seria la traducció a l'espanyol, però d'eixa manera es reduiria considerablement el mercat (contra el que pensa algun espavilat a casa nostra) i adéu a l'invent. No tinc jo la solució miraculosa del problema, però se m'ocorren algunes: des de l'ús convencional de l'anglès, a l'aprofitament sistemàtic i més ampli dels resums en idiomes diversos (i no sols en el divertit castellà de manual d'instruccions imprès a Singapur que s'empra al primer volum...), passant pel recurs a les múltiples possibilitats que ofereix l'edició electrònica. L'euskera, per cert, només apareix als títols de crèdit (què voleu que us diga?: tants anys assitint a la política editorial de la Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions no m'han fet encara insensible a la utilització merament ritual de l'idioma...).

No voldria que aquestes crítiques entorboleiren el judici positiu que aquesta iniciativa mereix. Ni que amagaren que, en el fons, el que sent és enveja. Els editors bascos d'*European Local and Regional Comparative History Series* assenyalen, probablement, el camí del futur. Quan l'encetarem nosaltres (suposant que eixa expressió tinga algun sentit)?

Manuel Martí

Universitat de València

Coberta dels dos primers volums de les *European Local and Regional Comparative History Series*. La referència completa dels volums ressenyats en l'article són les següents:

J. Agirreazkuenaga (ed.), Ch. Phythian-Adams, K. Tiller, J. MacClancy, D. Hey, R. Samuel: *Perspectives on English Local History*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 1993, 109 pp.

J. Agirreazkuenaga, M. Urquijo (eds.), F. Giorgi, G. Levi, A. Torre, O. Raggio, F. Bocchi: *Storia locale e microstoria: due visioni in confronto*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 1993, 115 pp.

J. Agirreazkuenaga, M. Urquijo (eds.), M. Baumann, M. Leuenberger, P. Dubuis, S. Guzzi, E. Joris: *Historias regionales-historia nacional: la Confederación Helvética*, Universidad del País Vasco, Bilbao, 1994, 108 pp.